

La partícula nobiliària

LA preposició de s'utilitza com a partícula nobiliària entre el nom que designa el títol i el nom propi corresponent: el baró d'Eroles, el duc de Cardona, el comte del Montseny. Es, també, com a reminiscència d'un origen nobiliari, i obeint a una tradició familiar, que el cognom o els cognoms d'alguns personatges continuen fent-se precedir d'aquesta mateixa partícula: Antoni de Capmany de Montpalau, Manuel de Cabanyes, Cristòfor de Domènech, Eugeni d'Ors, Josep Maria de Sagarra, Manuel de Pedrolo. En alguns casos, aquesta partícula pot ésser el mer reflex d'una antiga adscripció territorial o d'una simple localització, cosa que no exclou, però, la condició nobiliària, que podia ésser representada per una senyoria. Efectivament, havent, actualment, reduït el títol de senyor a un banal terme de cortesia que s'aplica a qualsevol persona, considerem que en la jerarquia de títols de noblesa el darrer és el de baró (mot també usat, d'altra banda, sense aquesta significació: la distinció gràfica que fa el castellà entre «barón» i «varón» és arbitrària), però cal recordar que molts dels antics dominis territorials, de caràcter feudal, que conferien als seus titulars categoria nobiliària, no eren sinó simples senyories.

Essent, en tots els casos, la partícula de un mot d'enllaç, sembla ben enraonat de prescindir-ne quan el nom propi que precedeix s'usa deslligat del que designa el títol nobiliari o bé del nom de baptisme. Aquesta és, d'altra banda, la tendència espontània general, que només algú contradiu de tant en tant, d'una manera, sembla, molt deliberada però al capdavant, com hem dit, desencertada. Només si un d'aquests cognoms o llinatges es fa precedir del terme decortesia senyor, com que coincideix amb l'antiga designació de caràcter nobiliari, sembla enraonat de mantenir, enllaçant-los, la partícula de, però fins i tot en aquests casos hom tendeix a prescindir-ne. Notem, d'altra banda, que en una ordenació alfabètica —com en les enciclopèdies— no se sol tenir en compte la presència d'aquesta partícula. I, és clar, fem abstracció de les actituds individuals que imposen en algunes ocasions el manteniment a ultrança de la partícula del propi cognom, com si en fos un element inseparable, bé que sembla que aquestes actituds són avui més aviat residuals.

Cal afegir-hi, encara, el cas dels derivats. Algú deu ésser partidari demantenir-hi la partícula, en algun cas com és ara «d'orsia» o «dorsia», però aquest manteniment no sembla pas defensable i, per tant, d'acord amb l'ús general, cal eliminar-la: les idees orsianes, la poesia sagarriana, l'opus pedrolà.

Albert Jané